הִלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּרָכוּ

(יפ) **שָׁכָר**: **ו** נ״מַתָּר לְלַוּוֹת הַמֵּת בְּיוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן (לג) תּוֹךְ הַתְּחוּם, וּבְיוֹם־טוֹב שֵׁנִי אֲפִלּוּ (לד) חוּץ לַתְּחוּם, (יג) (לה) *וְחוּזְרִין לִמְקוֹמָם בּוֹ־בַּיּוֹם, (לו) °וְכֵן מֻתָּר לְהַחֲזִיר כְּלֵי הַקְּבוּרָה שֶׁהוֹלִיכוּ עִמָּהֶם חוּץ לַתְּחוּם: **ז** ע״הַמְלַוִּים אֶת הַמֵּת, (לז) אֲסוּרִים (יג) לִרְכֹּב עַל בְּהֵמָה אֲפִלּוּ בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי, (לח) וַאֲפִלּוּ הָאֲבֵלִים,

נ טור בְּשֵׁם בַּה״ג וְשָׁאר פּוֹסְקִים ס הַרַמְבַּ״ן בְּחִידּוּשׁוֹ ע רַמְבַּ״ן בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאָדָם

בֵּאוּר הַגּוֹלָה

(יפ) שָׁכָר: וּבִישׁ״שׁ אוֹסֵר לִטֹּל שָׂכָר, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת בְּחִנָּם מִטְעַם לֵה כְּמוֹ בְּחֲלִיצָה. וְעִסְסִי תקפ״ה דִּי״א דִּלְצֹרֶךְ מִצְוָה מֻתָּר לִטֹּל שָׂכָר־שַׁבָּת וְי״ט. מ״א: (יג) וְחוּזְרִין. אֲפִלּוּ יִצְאוּ חוּץ לְד׳ אַלָּפִים אַמָּה מֻתָּרִים לַחֲזֹר שֶׁלֹּא תְּהֵא מַכְשִׁילָן לְעַת״ל, הש״ג וְיש״ש, מ״א, וְעִיר הַעֲשׂוּיָה כְּקֶשֶׁת בְּעִנְיָן שֶׁמּוֹדְדִין מִן הַקֶּשֶׁת, אֲסוּרִים לֵילֵךְ דֶּרֶךְ הַיְתֵר דְּהָא יְכוֹלִים לֵילֵךְ דֶּרֶךְ הַקֶּשֶׁת, רַדְבַּ״ז, כנה״ג, מ״א: (יג) לִרְכֹּב.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יֵשׁ לְקָרוֹבֵי הַמֵּת לְהָן לוֹ, דְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי לְגַבֵּי מֵת כְּחֹל שְׁוִיהוּ: **ו** (לג) **תּוֹךְ הַתְּחוּם.** רוֹצֶה לוֹמַר, (מג) עַד אַלְפַּיִם אַמָּה וְלֹא יוֹתֵר, אַף־עַל־גַּב דְּעַד שֶׁלֹּשׁ פַּרְסָאוֹת לְכֵלֵי עַלְמָא אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, (מג) לֹא הִתִּירוּ מְשׁוּם לְוָיָה גְּרִידָא: (לד) **חוּץ לַתְּחוּם.** אֲפִלּוּ (מד) חוּץ לְתְחוּם שֶׁלֹּשׁ פַּרְסָאוֹת; וְאַף־עַל־גַּב שֶׁאֵין כָּהֶם צֹרֶךְ לַמֵּת אֶלָּא מְלַוִּין אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד בְּלֵבַד, אֲפִלּוּ הָכִי שָׁרֵי, דְּכֹחַל שַׁוְיוּהוּ רַבָּנָן [אחרונים]: (לה) **וְחוּזְרִין לִמְקוֹמָם בּוֹ־בַּיּוֹם.** וַאֲפִלּוּ יָצְאוּ חוּץ לְבֶמָּה מְיֻלִּין (מה) מֻתָּרִין גַּם־כֵּן לַחֲזֹר לְבֵיתָם, שֶׁאִם יַאֲסְרוּ אוֹתָם יִהְיוּ נִכְשָׁלִים לָעָתִיד לָבוֹא, שֶׁלֹּא יִרְצוּ לֵילֵךְ וּלְהִתְעַסֵּק בְּצָרְכֵי הַמֵּת וּבְהַלְוָיָתוֹ. וּמִסְתַּבְּרָא דְּכָל זֶה אִם אֵין שָׁם בַּמְּקוֹם הַקְּבָרוֹת מוֹשַׁב יְהוּדִים בְּתוֹךְ הַתְּחוּם, הָא אִם יֵשׁ שָׁם וְשֶׁיְּכוֹלִים שָׁם לֶאֱכֹל (מו) וְלִישַׁב, לֹא נַתִּיר לָהֶם לַחֲזֹר[34], דְּבִשְׁבִיל זֶה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לַחֲזֹר לֶאֱכֹל וְלָשׁוּב לְבֵיתָם פַּעַם אֶחָד לֹא יִמְנְעוּ לְלַוּוֹת הַמֵּת. וְעַיֵּן בַּאוּר הַלָּכָה. וְנִתְבָּאֵר בְּהַפּוֹסְקִים, דְּמִכָּל מָקוֹם אִם יָכוֹל לְקַצֵּר דַּרְכּוֹ לֹא נַתִּיר לוֹ לַחֲזֹר בְּדֶרֶךְ אֲרֻכָּה [עַיֵּן בְּמַגֵּן־אַבְרָהָם וּבְמַחֲצִית־הַשֶּׁקֶל]: (לו) וְכֵן מֻתָּר לְהַחֲזִיר כְּלֵי הַקְּבוּרָה. וּמִקְצָה אִינָם, (מז) דַּהֲרֵי כֵּלִים שֶׁמְּלַאכְתָּם לְהֻתַּר הֵם, דְּשֶׁמָּא יִצְטָרֵךְ לָהֶם לְמֵת אַחֵר בּוֹ־בַּיּוֹם[35], וְאִם־כֵּן מֵהֵר לְטַלְטְלָם אֲפִלּוּ לֹא יִצְטָרֵךְ לָהֶם, רַק לְשַׁמְּרָם שֶׁלֹּא יִגְּנְבוּ[36], וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן שח סָעִיף ד, וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר מְטַלְטְלָם, אֲפִלּוּ יִמְצָא סָמוּךְ לְחוֹמַת הָעִיר מָקוֹם שָׁמוּר לְהַנִּיחָם גַּם־כֵּן אֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא מֻתָּר לְשַׁאֵם עַד בֵּיתוֹ, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן שח סָעִיף ג: **ז** (לו) **אֲסוּרִים לִרְכֹּב וְכוּ׳.** וְהוּא הַדִּין לֵילֵךְ בְּסִפִּינָה, וַאֲפִלּוּ (מח) בְּתוֹךְ הַתְּחוּם נַמִּי אָסוּר. וְאַף־עַל־גַּב דְּמַתִּירִין לְלַוּוֹת חוּץ לַתְּחוּם, שְׁאֵנֵי רְכִיבָה דְּאִיכָּא חֲשַׁשׁ זְמוֹרָה שֶׁהִיא מְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא, וְלֹא נַתִּר בִּשְׁבִיל לְוָיָה (מט) שֶׁאֵינָהּ מֵעִקְּרֵי צָרְכֵי הַקְּבוּרָה, (נ) וְעוֹד, דִּבְרִכְיבָה אִיכָּא וִילוּתָא דְּיוֹם־טוֹב[37] טְפֵי מֵהֲלִיכָה בְּרַגְלָיו[38]: (לח) **וַאֲפִלּוּ הָאֲבֵלִים.** וּמִשְׁמַע (נא) דַּאֲפִלּוּ אִי אֶפְשָׁר בַּמָּקוֹם

שַׁעַר הַציּוּן

(מג) כֵּן מִשְׁמַע בְּהַפּוֹסְקִים, וְכֵן כָּתַב בְּעֹלַת־שַׁבָּת: (מג) כֵּן צָרִיךְ לְהַסְבִּיר לְשִׁיטַת הַמְּחַבֵּר, שֶׁמַּתִּיר כֹּל שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ בְּיוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן וּבָזֶה אָסַר. וּבְחַשְׁבֵּ״ן חֵלֶק א סִימָן כב בְּסוֹף הִלְכוֹת תְּחוּמִין מָצָאתִי דִּדְעָתוֹ מֵאֲמָת דְּאַף בְּיוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן יֵשׁ לְהַתִּיר הֲלִיכָה מֵחוּץ לַתְּחוּם לְצָרְכֵי הַמֵּת לְמַאן דְּמַתִּיר טִלְטוּל וְהוֹצָאָה, עַיֵּן שָׁם [וְחִפּוּר לָשׁוֹן יֵשׁ שָׁם, אֲבָל הַכַּוָּנָה כְּמוֹ שֶׁהֶעְתַּקְנוּ], וְיִתְיַדֵּאהּ הוּא כָּזֶה. וּמָצָאתִי בְּאֲמֶת בְּסֵפֶר שֻׁלְחַן־שְׁלֹמֹה, דִּבְנֵי הַחֶבְרָה אוֹתָן שֶׁנּוֹשְׂאִין אֶת הָאָרוֹן מְתָרִים לֵילֵךְ אַפִּלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן חוּץ לְאַלְפַּיִם, וְעַל־כָּרְחָךְ דְּמַפְרֵשׁ דְּדַוְקָא לְוָיָה גְּרִידָא קָא אַיְרִינַן כָּאן דְּאֵינוֹ אֶלָּא כָּבוֹד בְּעָלְמָא, וּמִלְּתָא דְּמִסְתַּבֵּר הוּא לְכָאוֹרָה, כִּפְרָט כִּי בְּזָיוֹן הוּא לַמֵּת לִמְסֹר אוֹתוֹ עַל־יְדֵי עַכּוּ״ם בְּלִחוּדֵיהוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּשַׁעַר־הַציּוּן (אות ד) בְּשֵׁם תַּשְׁבֵּ״ץ. אִיבְּרָא, דְּמִלְּשׁוֹן הָעֹלַת־שַׁבָּת שֶׁכְּתַב עַל הָא דְּמֻתָּר לְלַוּוֹת בְּתוֹךְ הַתְּחוּם, דְּהָרְבוּתָא הוּא דְּצַל־פִּ־רֹב דֶּרֶךְ הַמְּלוּיִם שֶׁמִּתְחַלְּפִים עַצְמָם בְּנִשְׂרֵאת הַמִּטָּה, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר מִשּׁוּם כְּבוֹד הַמֵּת. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמִשְׁמַע מִזֶּה דְּחוּץ לַתְּחוּם אָסוּר אַף לְשֵׁאת הַמֵּת. וְצָרִיךְ עִיּוּן לְדִינָא. וּבִפְרָט דִּכְבָר הֵבֵאנוּ בְּסִעִיף א לַחֲלֹק עַל עִקַּר קֻלַּת הַמְּחַבֵּר. עַיֵּן שָׁם. וְגַם לְבַעַל שֻׁלְחַן־שְׁלֹמֹה שֶׁמַּתִּיר. צָרִיךְ עִיּוּן אִם מֻתָּר לַחֲזֹר לַמְּקוֹמוֹ: (מד) מְאִירִי וְרִיב״שׁ וְעֹלַת־שַׁבָּת. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּדַוְקָא לְכִבּוּדוֹ שֶׁל מֵת, הָא לְכִבּוּד אֲבֵלִים אָסוּר. וְהוּא מִדִּבְרֵי הָרִיב״שׁ בְּסִימָן תכז. אֶלָּא שֶׁכָּתַב שָׁם דְּלֹא כְּבוּד הַחַיִּים לְבַד הוּא אֶלָּא גַּם־כֵּן כְּבוּד הַמֵּת הוּא עַל־יְדֵי לְוָיָה יְשָׁרֵי. עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי זֶה לְחָנָם הֶעְתִּיקוּ זֶה שֶׁהָרִי כִּמְעַט אִי אֶפְשָׁר הוּא. אֲמָנָם בְּעֹלַת־שַׁבָּת מָצָאתִי שֶׁכְּתָבָן בְּשֵׁם הַרַדְבַּ״ז חֵלֶק ד סִימָן קו, וְשָׁם מִרְּדִי שֶׁהַמֵּת הָיָה מֻנָּח בְּבֵית־הַקְּבָרוֹת וְהִמְתִּינוּ בְּקִבּוּרָתוֹ עַד שֶׁיָּבוֹא אָבִיו לְשָׁם וְקָלְבוּ עִמּוֹ עוֹד אֲנָשִׁים, וְכָתַב הַרַדְבַּ״ז דְּלֹא הָיוּ רַשָּׁאִים שֶׁהָרֵי מְלַוִּים רַק אֶת אָבִיו, עַיֵּן שָׁם: (מה) רַבֵּנוּ יְרֻחָם בְּנָתִיב כח בְּשֵׁם הַרַמְבַּ״ן וְרַדְבַּ״ז חֵלֶק ד סִימָן קו וּמִגֵּן־אַבְרָהָם וּמַאֲמַר־מָרְדְּכַי וְתַגְּ״ז וַיִּבְהַב הַפַּגִּיד לְפָנֵינוּ הַגְּרָסָא כְּשַׁפֶּשֶׁת, כְּמוֹ שֶׁהֵעִיר כְּמַאֲמַר־מָרְדְּכַי, וְגַן הַרַדְבַּ״ז מֵבִיא דִּבְרֵי הַרַב הַפַּגִּיד לְסִיעָתָא לִדְבָרָיו, עַיֵּן שָׁם: (מו) שֶׁהָרֵי כַּאֲמֶת הָתֵּר זֶה שֶׁל כַּמָּה מִילִין מְסֻפָּקָא לַה לְהַרְמְבַּ״ן בְּחִדּוּשׁוֹ־הַאֲדָם אֶלָּא דְּלְכָסוּף נָטָה לְהָקֵל, וּכְמוֹ שֶׁהֵעִיד גַּם־כֵּן בְּשִׁטּוּ רַבֵּנוּ יְרֻחָם הַנַּ״ל, וְעַל־פָּנִים צָרִיךְ סְבָה נְכוֹנָה, מִיהוּ עַד ד׳ אַלְפַּיִם אֲשֶׁר הִמְקֵר בְּכָל בַּוָּנָי, שֶׁהָרֵי עַל־כָּל־פָּנִים הוּא יוֹצֵא בְּרִשּׁוּת: (מז) עַיֵּן בְּמַחֲצִית־הַשֶּׁקֶל שָׁדַעְתִּי, דְּאִם בְּמָקוֹם הַקְּבָרוֹת אוֹ בְּתְחוּמָהּ יֵשׁ מָקוֹם הַמֻּשְׁכָּר אָסוּר לוֹ לְטַלְטֵל, וּמִבַּאוּר הַגְּרָ״א וּמֵחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר מַשְׁמַע דְּשָׁרֵי בְּכָל גַּוָּנָא; וַאֲפִלּוּ לִדִידָהּ. אִם יוֹדְעִים בְּוַדַּאי שֶׁיֵּשׁ עוֹד מֵת וְשֶׁמַּצְטָרֵךְ לָהֶם כֵּלִים אֵלּוּ. בְּוַדַּאי מֻתָּר: (מח) הַגְרָ״ז, וְכֵן מוֹכֵחַ מִשֶּׁאֵר מְפָרְשִׁים: (מט) עֹלַת־שַׁבָּת. וּמִכָּל מָקוֹם לֹא בְּרִיעָא כְּלֵי חַיִּי. שֶׁהָרֵי הַמְּחַבֵּר מַחְמִיר כַּהֲלִיכָה חוּץ לַתְּחוּם בְּיוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן אַף־עַל־גַּב שֶׁמְּקַל בְּשִׁאָרֵי אִסּוּרֵי דְּרַבָּנָן: (נ) מָגֵן־אַבְרָהָם וְאֲלִיָּה רַבָּה וְתַגְּ״ז. וּבְגַדְּרֵי שָׁלוֹם וּבְחֶמְדַּת־מֹשֶׁה הָרְגוּ גַּם־כֵּן דִּבְרֵי הַמְּחַבֵּר. וְכָל מַה שֶּׁהִתִּירוּ הוּא לִכְבוּד הַמֵּת אֲבָל הָכָא אֵין הַרְכִּיבָה כָּבוֹד. וְאַדְּרַבָּא לֵילֵךְ בְּרַגְלַיִם אֶפְשָׁר דְּאִיכָּא כָּבוֹד סְפֵי אֶלָּא דְּצַעֲרָא הוּא לַחַיִּים, וּבִשְׁבִיל צַעֲרָא דְּחַיִּים לֹא נַתִּיר שְׁבוּת, עַיֵּן שָׁם, וְגַם תִּירוּץ זֶה אֵינוֹ מְרֻוָּח, שֶׁהָרֵי עַל־כָּל־פָּנִים אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְלַוּוֹת בְּשְׁבִיל זֶה. וּבְכֵית־מַאיר תָּמֵהַּ גַּם־כֵּן עַל הַמְּחַבֵּר בִּיסוֹדוֹת חֲזָקִים מְאֹד. וּבְאֲמֶת לְיַשֵּׁב דַּעַת הַמְּחַבֵּר בִּיסוֹדוֹת חֲזָקִים אִי אֶפְשָׁר כָּזֶה, שֶׁהָרֵי עַל־כָּל־פָּנִים אִיכָּא מִקְּדְמָאֵי שֶׁבְּאֲמֶת מַתִּירִין לִרְכֹּב וּלְלַוּוֹת, וּכְמוֹ שֶׁבְּיֵא בְּכַל־בּוֹ בְּשֵׁם חֲכָמֵי נַרְבּוֹנָא וְכֵן הוּבָא בְּכַל־בּוֹ בְּשֵׁם שֶׁלְּהַרַמְבַּ״ן לֹא נִיחָא לַה לְהַתִּיר רְכִיבָה, וְהָרִאשׁוֹנִים מְבִיאִים שֶׁרַבֵּנוּ תָּם בָּעֵט מְאֹד עַל הָרוֹכְבִים, וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשַׁךְ הַמְּחַבֵּר; וְהַמְחַבֵּר בְּכָל הַקְּבָרוֹת הוּא סִבְרַת הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם וְתַאֲלִיָּה רַבָּה וְתַגְּ״א, וְזֶכֶר לַדָּבָר יֵשׁ, שֶׁהָרֵי בִּשְׁעַת הַשֶּׁמֶד סְקָלוּהוּ לְמִי שֶׁרָבַב, וּמוּכָח שֶׁיֵּשׁ עֲזָנָה זִילוּתָא וְחֲצָפָא טוּבָא: (נא) מִדְּסִסֵּים אֲבָל הַקּוֹבְרִים אִם אִי אֶפְשָׁר׳, וּמִשְׁמַע דַּבְּלוּיִם אֲפִלּוּ אִי אִפְשָׁר, וְהוּא שֶׁלֹּא כְּבֵית־מַאיר שֶׁרָצָה לוֹמַר שֶׁלְּמִלּוּיִם אֵלּוּ אִי אִפְשָׁר אֲבָל יֵשׁ עוֹד מְלוּיִם שֶׁהוֹלְכִים בְּרֶגֶל, וְאִי אִפְשָׁר לוֹמַר כֵּן וּכְמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ:

הִלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תקכו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לה]

וְשֶׁיְּכוֹלִים שָׁם לָאֱכֹל וְלִישַׁב, לֹא נַתִּיר לָהֶם לַחֲזֹר[34].

34) אמנם לגבי היוצאים להציל נפשות מידי הנכרים בשבת, כתב השו"ע לעיל (סי' שכט ס"ט וסי' תז ס"ג) שאם פזרדים הם לשבות במקום שהצילו, חוזרים הם למקומם, ולא הזכירו הפוסקים שאם יש בסמוך לשם מקום ישוב יהודי אסורים להזור למקומם.

[משנ"ב ס"ק לו]

דַּהֲרֵי כֵּלִים שֶׁפְּלַאכְתָּם לְהֶתֵּר הֵם, דְּשֶׁמָּא יִצְטָרֵךְ לָהֶם לְמַת אַחֵר בּוֹ־בַיּוֹם[35], וְאִם־כֵּן מֻתָּר לְטַלְטְלָם אֲפִלּוּ לֹא יִצְטָרֵךְ לָהֶם, רַק לְשֶׁמָּרָם שֶׁלֹּא יִגָּנְבוּ[36].

35) ולגבי טלטול סבין של מילה אחר שמלו בו, כתב לעיל (סי' שי ס"ק טו) שלדעת הט"ז והמג"א מוקצה הוא, ואסור לטלטלו לאחר המילה אם הניחו מידו, וביאר המג"א (באן ס"ק יד) שהוא משום שיודע לאחר המילה ששוב לא יזדקק לו באותו יום, ואף על פי שראוי הוא למול בו תינוקות אחרים ביום זה, כתב החזו"א (או"ח סי' מג ס"ק ז) שכיון שאין מצוי כלל שישתמשו בו שוב, מוקצה הוא לפי דעת המג"א.

ולגבי טלטול שופר לאחר שתקעו בו, כתב לקמן (סי' תקצו ס"ק ג) שאינו מוקצה לאחר שוגמר לתקוע בו, כיון שראוי לתקוע בו להוציא אחרים שעדיין לא יצאו ידי חובה. וביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ב הע' נא), שבשופר מצוי שיצטרך לתקוע לחבירו בלא שידע על כך לפני כן, מה שאין כן במילה, שאינו דבר המצוי שיצטרך למול בשבת מבלי שידע על כך מאתמול, וראה חזו"א שם סי' מט ס"ק ט.

36) משמע שאם אין חשש שיגנבו הכלים, אסור להחזירם למקומם, אף על פי שאינם אלא כלים שמלאכתם להיתר [וכן משמע במג"א ס"ק יד, ובביאור הגר"א], וכן מבואר בבן איש חי (שנה ב פ' מקץ אות א) שכלי שהובא לשולחן אין להחזירו למקומו, לפי שהחזרת כלי למקומו אינה נחשבת טלטול לצורך, אלא אם כן עושה זאת כדי שיראה השולחן יפה יותר, או כדי לשמור על הכלי.

[משנ"ב ס"ק לז]

וְעוֹד, דְּבָרְכִיבָה אִיכָּא זִילוּתָא דְיוֹם־טוֹב[37] טְפֵי מֵהֲלִיכָה בְּרַגְלָיו[38].

37) ולומר לנברי להכריז ברמקול על הלוויה, דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ו) שאסור, שאף שהוא שבות דשבות במקום מצוה, ומשום איסור אמירה לנכרי אין איסור בכך, מ"מ דבר זה הוא זלזול בקדושת יום טוב, ואף גורם בזה לאנשים צער ביום טוב.

38) ולענין נסיעת אנשי החברא קדישא ביום טוב ראשון במכונית שנוהג בה נכרי, כדי לקבור את המת, כתב בשו"ת הר צבי (יו"ד סי' רצג) שמותר, אם יש חשש ניוול המת אם לא יקברוהו ביום טוב. וביאר, שלפי הטעם הראשון המובא במשנ"ב, יש לחלק שרכיבה על גבי בהמה ונסיעה בספינה, יסוד איסורם הוא מן התורה, שרכיבה על גבי בהמה אסורה מחשש שמא יתלוש זמורה, ונסיעה בספינה אסורה מחשש שמא יעשה הבית של שייטים, ולפיכך נאסרו ביום טוב, מה שאין כן נסיעה במכונית שנוהג בה נכרי, שרק הנהג הוא העושה את המלאכה, ואף שמחמת תוספת המשקל של הנוסע נוספת הבערה, בזה יש לומר 'מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה גם שלא לצורך'.

והוסיף, שאף לפי הטעם השני הנזכר במשנ"ב, שברכיבה יש זלזול ביום טוב יותר מבהליכה ברגליו, על כל פנים בנסיעה במכונית אין הזלזול גדול כל כך, כיון שהנהג נכרי והנוסע אינו עושה שום מעשה המועיל לנסיעתה [וראה מלכים אמניך פי"א הע' בה]. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק מז) בענין נסיעה במכונית ביום טוב שני.

[ביה"ל ד"ה וחוזרין]

דְּוַדַּאי לֹא יִמָּנְעוּ לְלַוּוֹת אֲבִיהֶם כְּשֶׁכִּיל זֶה[39].

39) משמע שבני הנפטר מלוים אותו בהלוייתו, וכן משמע במשנ"ב לעיל (ס"ק טז). אמנם, המנהג בכמה מקומות בארץ ישראל הוא שצאצאי המת אינם מלוים אותו כלל, ויש שמכריזים על כך בחרם, שכל זרעו לא ילווהו ולא ילכו אחר מטתו כלל. וכתב הגשר החיים (ח"א פי"ב הע' 4) שטעם המנהג הוא על פי קבלה, כדי שלא ילכו אחרי המת יצורי זרעו הטמאים. והוסיף, שאף שלא הקפידו על כך במה חכמים בדורות הקודמים, מ"מ הקפידו וציוו על זה בעל השלחן גבוה, האור החיים, החיד"א והרש"ש, וכן תלמידי הגר"א שבארץ ישראל ועוד גאונים.

מאידך, בשו"ת אגרות משה (אר"ח ח"ה סי' כד) כתב, שלבאורה אין טעם זה מספיק כדי לפטור את בני המת מחיובם במצוה הגדולה של הלויית אביהם, וכן נהגו בזמן הגמרא ולאחר מכן בזמן הגאונים והראשונים, שבני המת מלוים אותו ואומרים עליו קדיש ועושים שורה, וכן נהגו בהרבה מקומות באירופה. ועל כן כתב שיותר נכון שהבנים ילוו, ורק במקום שנהגו שאינם מלוים, נכון שלא ישנו מנהגם.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

פ הרשב״ץ בחשובה
צ שור בְּשֵׁם קָרֵב רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן הָרֹב רַבִּי יִצְחָק חִזְקִנּוּ וְכֵנוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הַפִּיּוּט״ לוֹסֵף
ק הַגָּהוֹת מִימוֹנִי בְּפֶרֶק א מֵהִלְכוֹת מִילָה

אֲבָל הַקּוֹבְרִים שֶׁצְּרִיכִים לְקָבְרוֹ, *אם אי אֶפְשָׁר (יל) (לט) **מַתִּירִים לָהֶם בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי** (מ) **לִרְכֹּב עַל־גַּבֵּי בְּהֵמָה: ח** פ**אִם נוֹדַע לְבְנֵי עִיר אַחַת שֶׁיִּשְׂרָאֵל מֵת רָחוֹק מִשָּׁם אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה יָמִים** (מא) **וְלֹא נִתַּן לְקִבּוּרָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַגִּיעַ לוֹ עַד לְאַחַר הַמּוֹעֵד, *מֻתָּר** (טו) **לָצֵאת לַדֶּרֶךְ בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי כְּדֵי (מב) לְמַהֵר קְבוּרָתוֹ**: הגה (מג) וּמֻתָּר לְהָבִיא מֵת בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי מִחוּץ לַתְּחוּם לְתוֹךְ הָעִיר לְקָבְרוֹ בְּקִבְרוֹת יִשְׂרָאֵל אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לְקָבְרוֹ: **ט** (מד) **תְּינוֹק שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים, (מה) אִם גָּמְרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפָּרְנָיו, הוּא בְּחֶזְקַת בֶּן־קַיְמָא** (מו) **וְדִינוֹ כְּמֵת** (יז) [יז] **גָּדוֹל אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם בָּלוּ לוֹ חֳדָשָׁיו, (מז) הָרֹב נָשִׁים יוֹלְדוֹת וְלַד־קַיְמָא: י** [*] (מח) **נְפָלִים, שֶׁנִּהֲגוּ לְהָסִיר עָרְלָתָן בִּצְרוֹר אֶבֶן אוֹ**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּיוֹם ב׳ שֶׁל ר״ה וְכִסִּיתִי עָלָיו עֲפַר הַקַּבּוּרָה עִם כִּי לֹא הָיִתִי מֻחֶבֶרֶת הַקַּבְּרָנִים, הֵלֹא נָרַע מִלְּמִינוֹ לַה אַפָּא, עכ״ל: [יז] **גָּדוֹל.** עבה״ט, וכ״כ בְּבֵ״ח הַחֲדָשׁוֹת סִימָן ח שֶׁאֵין קוֹבְרִין אוֹתוֹ בְּיוֹ״ט רִאשׁוֹן וְיֵשׁ לִשְׁהוֹתוֹ עַד לְסַחֲ״. וּבְתִפְאֶרֶת־צְבִי כַּתַב בִּדְרִין קְבוּרַת נְפָלִים בְּיוֹ״ט ב׳ ע״י יִשְׂרָאֵל: אם לֹא גִּבְרוּ סִיָּנִים יֵשׁ לְהַחְמִיר. וּבְגִמְרוּ סִימָנִים אֵין לְהַחְמִיר בְּקִבּוּרָה לְדִידָן שֶׁכָּל מְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא עֹשִׂין ע״י א״י. וְי״ל לְפִי מ״ש הַמַּג״א סִימָן שיא מִשּׁוּם כְּבוֹד הַמֵּת אֵין לַעֲשׂוֹת ע״י א״י וּבְנָפָלִים לֵיכָא כְּבוֹד הַמֵּת, וּמ״מ נִרְאֶה כְּמ״ש שֶׁאִם רוֹצֶה לְקַבֵּר ע״י יִשְׂרָאֵל שַׁפִּיר דָּמֵי לְדִידָן. ע״ש: [*] **נְפָלִים** כו׳. עַיֵּן בְּסוּג״א שֶׁהוֹכִיחַ שֶׁהֵחִיּוּב לִקְבֹּר נְפָלִים וְעוֹבֵר עַל לֹא תַּעֲלִין. וְעַיֵּן בְּשִׁי״ת אַרְבָּעָה טוּרִים אֲבָן סִימָן כג

בְּאֵר הַיֵּטֶב

וְה״ה דְּאָסוּר לֵילֵךְ בְּסְפִינָה, כנה״ג, מ״א: **(יל) מַתִּירִים.** וּמִיהוּ לֹא יִרְכָּבוּ בָּעִיר מִפְּנֵי הָאֻמּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶן שֶׁמְּחַלְּלִין יוֹם־טוֹב[40]: **(מ) לִרְכֹּב עַל־גַּבֵּי בְּהֵמָה.** וְהוּא הַדִּין דְּמַתִּירִין הַקּוֹבְרִין לֵילֵךְ בִּסְפִינָה[41]: **ח (מא) וְלֹא נִתַּן לְקִבּוּרָה.** וְהָיָה מְנָחָ בֵּין הָעַכּוּ״ם: **(מב) לְמַהֵר קְבוּרָתוֹ.** וְאַף־עַל־פַּב דְּלֹא הִתִּיר הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסָעִיף ד לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְלָאכָה בְּשֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לְקָבְרוֹ בְּיוֹם־בַּיּוֹם, **(מג)** שֶׁאֲנִי הָכָא דְּהָיָה מֵטֶל כְּבָר כַּמָּה יָמִים בֵּין הָעַכּוּ״ם (נד) וְהוּא מֵת־מִצְוָה, וְצָרִיךְ לְמַהֵר כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְנַוֵּל. וְכָתַב הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם: וּמִיהוּ, אִם מֻנָּח (מה) שָׁמָּה בְּבַיִת אֵין לְהַקֵּל, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּזֶה: **(מג) וּמֻתָּר לְהָבִיא וְכו׳ מִחוּץ לַתְּחוּם.** כְּבָר כָּתַב כֵּן הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף ד, וְלֹא חָזַר הָרַמ״א וְכָתְבוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם הַחִדּוּשׁוֹ, דְּאָפְלוּ אֵין הַמֵּת כָּאן אֶלָּא שֶׁנּוֹדַע לָהֶם שֵׁשׁ מֵת מִחוּץ לַתְּחוּם, (מו) מַתִּירִים לֵילֵךְ לְחוּץ לַתְּחוּם לַהֲבִיאוֹ מִשָּׁם לְעִירָם לְקָבְרוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּקִבְרוֹת יִשְׂרָאֵל[42]. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה שֶׁאֵין לְהָקֵל בָּזֶה אֶלָּא־אִם־כֵּן הִשְׁתַּהָה שָׁם: **ט (מד) תִּינוֹק שֶׁמֵּת וְכו׳.** פֵּרוּשׁ, דִּנְפָלִים אֵין קוֹבְרִין אוֹתָן בְּיוֹם־טוֹב וַאֲפִלּוּ עַל־יְדֵי עֲמִמִּין, (נז) שֶׁהֲרֵי הֵם כְּאֶבֶן וַאֲסוּרִים אַף בְּטִלְטוּל: **(מה) אִם גָּמְרוּ שְׁעָרוֹ וְכו׳.** וּבְלֹא גָּמְרוּ, אֲפִלּוּ מֵת (נח) בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים גּוּפָא, אֵינוֹ בְּחֶזְקַת בֶּן־קַיְמָא וְדִינוֹ כְּנֶפֶל: **(מו) וְדִינוֹ כְּמֵת גָּדוֹל.** וְנִקְבָּר (נט) בְּיוֹם רִאשׁוֹן עַל־יְדֵי עַכּוּ״ם וּבְיוֹם שֵׁנִי עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל: **(מז) הָרֹב נָשִׁים יוֹלְדוֹת וְלַד־קַיְמָא.** וּמִמֵּתָתוֹ תָּלִינָן בְּאֵיזֶה סִבָּה. וְיֵשׁ חוֹלְקִין בָּזֶה, (ס) דְּכֵיוָן דְּמֵת אַחֲרֵי רַבָּא, דְּהָא רֹב בְּנֵי־קַיְמָא אֵינָם מֵתִים בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים וּמִסְתָּמָא נֶפֶל הָיָה[43], וְיֵשׁ לְהַחְמִיר (סא) לְקָבְרוֹ עַל־יְדֵי עַכּוּ״ם. וּמִיהוּ, עַל־יְדֵי עַכּוּ״ם אֶפְשָׁר לְהַתִּיר אֲפִלּוּ (סב) בְּלֹא גָּמְרוּ שְׁעָרוֹ וְכו׳, דְּעַל־כָּל־פָּנִים הוּא סְפֵק בֶּן־קַיְמָא: **י (מח) נְפָלִים וְכו׳.** נִרְאֶה דְּלֹאו בְּנֶפָלִים וַדַּאִים קָאֲמַר, דְּהָא אִנְהוּ אָסוּר לְקָבְרָם בְּיוֹם־טוֹב, וְאִם־כֵּן בְּלֹאו הָכֵי לֹא שַׁיָּךְ לְמֵהֲלָן, דְּהָא מָלִין אוֹתָן עַל קִבְרָן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר בְּיוֹרֶה־דֵּעָה בְּסִימָן רסג סָעִיף ה,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַנָּה לֵילֵךְ בְּרַגְלָיו וְיִשָּׁאֵר בְּלִי לְוָיָה, גַּם־כֵּן אָסוּר: **(לט) מַתִּירִין לָהֶם.** וּמִיהוּ, לֹא יִרְכָּבוּ (נכ) בָּעִיר מִפְּנֵי הָאֻמּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶן שֶׁמְּחַלְּלִין יוֹם־טוֹב[40]: **(מ) לִרְכֹּב עַל־גַּבֵּי בְּהֵמָה.** וְהוּא הַדִּין דְּמַתִּירִין הַקּוֹבְרִין לֵילֵךְ בִּסְפִינָה[41]: **ח (מא) וְלֹא נִתַּן לְקִבּוּרָה.** וְהָיָה מְנָחָ בֵּין הָעַכּוּ״ם: **(מב) לְמַהֵר קְבוּרָתוֹ.** וְאַף־עַל־פַּב דְּלֹא הִתִּיר הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסָעִיף ד לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְלָאכָה בְּשֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לְקָבְרוֹ בְּיוֹם־בַּיּוֹם, (נג) שֶׁאֲנִי הָכָא דְּהָיָה מֵטֶל כְּבָר כַּמָּה יָמִים בֵּין הָעַכּוּ״ם (נד) וְהוּא מֵת־מִצְוָה, וְצָרִיךְ לְמַהֵר כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְנַוֵּל. וְכָתַב הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם: וּמִיהוּ, אִם מֻנָּח (נה) שָׁמָּה בְּבַיִת אֵין לְהַקֵּל, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּזֶה: **(מג) וּמֻתָּר לְהָבִיא וְכו׳ מִחוּץ לַתְּחוּם.** כְּבָר כָּתַב כֵּן הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף ד, וְלֹא חָזַר הָרַמ״א וְכָתְבוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם הַחִדּוּשׁוֹ, דְּאָפְלוּ אֵין הַמֵּת כָּאן אֶלָּא שֶׁנּוֹדַע לָהֶם שֵׁשׁ מֵת מִחוּץ לַתְּחוּם, (נו) מַתִּירִים לֵילֵךְ לְחוּץ לַתְּחוּם לַהֲבִיאוֹ מִשָּׁם לְעִירָם לְקָבְרוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּקִבְרוֹת יִשְׂרָאֵל[42]. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה שֶׁאֵין לְהָקֵל בָּזֶה אֶלָּא־אִם־כֵּן הִשְׁתַּהָה שָׁם: **ט (מד) תִּינוֹק שֶׁמֵּת וְכו׳.** פֵּרוּשׁ, דִּנְפָלִים אֵין קוֹבְרִין אוֹתָן בְּיוֹם־טוֹב וַאֲפִלּוּ עַל־יְדֵי עֲמִמִּין, (נז) שֶׁהֲרֵי הֵם כְּאֶבֶן וַאֲסוּרִים אַף בְּטִלְטוּל: **(מה) אִם גָּמְרוּ שְׁעָרוֹ וְכו׳.** וּבְלֹא גָּמְרוּ, אֲפִלּוּ מֵת (נח) בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים גּוּפָא, אֵינוֹ בְּחֶזְקַת בֶּן־קַיְמָא וְדִינוֹ כְּנֶפֶל: **(מו) וְדִינוֹ כְּמֵת גָּדוֹל.** וְנִקְבָּר (נט) בְּיוֹם רִאשׁוֹן עַל־יְדֵי עַכּוּ״ם וּבְיוֹם שֵׁנִי עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל: **(מז) הָרֹב נָשִׁים יוֹלְדוֹת וְלַד־קַיְמָא.** וּמִמֵּתָתוֹ תָּלִינָן בְּאֵיזֶה סִבָּה. וְיֵשׁ חוֹלְקִין בָּזֶה, (ס) דְּכֵיוָן דְּמֵת אַחֲרֵי רַבָּא, דְּהָא רֹב בְּנֵי־קַיְמָא אֵינָם מֵתִים בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים וּמִסְתָּמָא נֶפֶל הָיָה[43], וְיֵשׁ לְהַחְמִיר (סא) לְקָבְרוֹ עַל־יְדֵי עַכּוּ״ם. וּמִיהוּ, עַל־יְדֵי עַכּוּ״ם אֶפְשָׁר לְהַתִּיר אֲפִלּוּ (סב) בְּלֹא גָּמְרוּ שְׁעָרוֹ וְכו׳, דְּעַל־כָּל־פָּנִים הוּא סְפֵק בֶּן־קַיְמָא: **י (מח) נְפָלִים וְכו׳.** נִרְאֶה דְּלֹאו בְּנֶפָלִים וַדַּאִים קָאֲמַר, דְּהָא אִנְהוּ אָסוּר לְקָבְרָם בְּיוֹם־טוֹב, וְאִם־כֵּן בְּלֹאו הָכֵי לֹא שַׁיָּךְ לְמֵהֲלָן, דְּהָא מָלִין אוֹתָן עַל קִבְרָן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר בְּיוֹרֶה־דֵּעָה בְּסִימָן רסג סָעִיף ה,

בֵּאוּר הֲלָכָה

* **אִם אִי אֶפְשָׁר וְכו׳.** עַיֵּן בְּבַ״י, דְּרוּצָה לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טַרַח קָצַת לֵילֵךְ בְּרַגְל וְשָׁרֵי, וְאַדַּיִל לִשִׁיטָתָה שֶׁכָּתַב בְּתְחִלָּה שֶׁעִקַּר דִּין הַמְחַבֵּר מְגֻמְגָּם אֶצְלוֹ, עַיֵּן שָׁם, אבל לפי מה שפרש הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם וְאַלִּיָּה רַבָּה דְּמִשּׁוּם דִּילוֹתָא דְּיוֹם־טוֹב הוּא, אֵין לְהַתִּיר בְּרַכִּיבָה אֶלָּא־אִם־כֵּן יֵשׁ טַרַח גָּדוֹל לֵילֵךְ בְּרַגְלָיו. וְכֵן כָּתַב בְּסִפְרוֹ נָהָר־שָׁלוֹם וְהַגְּרַ״וּ: * **מֻתָּר לָצֵאת לַדֶּרֶךְ וְכו׳, וּכְהַגְ״ה ׳וּמֻתָּר לְהָבִיא מֵת׳ וכו׳.** עַיֵּן מַגֵּן־אַבְרָהָם סָעִיף־קָטָן יז שֶׁהֲבִיא דַּעַת הָרִיב״שׁ הַחוֹלֵק בָּזֶה, וּמִשּׁוּם דְּהָא אֵין עוֹשִׂין אָרוֹן אֶלָּא עִם הַמֵּת בְּחָצֵר, וְכָל־שֶׁכֵּן כָּאן, שֶׁהָרוֹאֶה יֹאמַר שֶׁהוֹלֵךְ לְצָרְפוֹ, וְהִשִּׂיג הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם עַל זֶה, דְּהָא מְבֹאָר שָׁם דְּבַדָּבָר מִפַּרְסָם שָׁרֵי (וּפֵרַשׁ בְּמַחֲצִית־הַשֶּׁקֶל, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֻגַּד לָהֶם מִפִּי מַגִּידִים אֲחֵרִים אִם־כֵּן הֲרֵי הַדָּבָר בְּפִרְסָם), וְגַם אֵין לְחֹשׁ שֶׁיִּפְגְּעוּ בָּהֶן יְהוּדִים בַּדֶּרֶךְ, דְּבְיוֹם־טוֹב אֵין מְצוּיִין עוֹבְרֵי־דְרָכִים יְהוּדִים, מִיהוּ, אם אין מֵטֶל עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה אֶלָּא בְּבַיִת יֵשׁ לְהַחְמִיר. עַד כָּאן לְשִׁינוּי. וְהִנֵּה הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם קִצֵּר מְאֹד, וְגַם סוֹתֵר אֶת דִּבְרֵי עַצְמוֹ. שֶׁבְּסָעִיף־קָטָן ז כָּתַב דְּבַלֵּילָה חוּץ לַתְּחוּם דָּמֵי לְקִצִּיצַת אֲרָדִים דְּאָסוּר אַף בְּאָדָם מִפְּרָסָם, גַּם בְּעָם הַסְּבָרָא שֶׁל מַחֲצִית־הַשֶּׁקֶל אֵינוֹ בְּרוּר, שֶׁהֲרֵי הָרִיב״שׁ הֵבִיא בִּתְשׁוּבָה זוֹ דִּינָא דְּאָדָם מִפְּרָסָם, וְלֹא נָחֵת לָזֶה לוֹמַר דְּכָאן נַמִּי הֲוֵי כְּאָדָם מִפְּרָסָם, וְגַם הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם בְּעַצְמוֹ כָּתַב בְּסָעִיף־קָטָן ז דְּאִם בְּמִקְרֶה נִתְפַּרְסֵם לָאו כְּלוּם הוּא; וַאֲפִלּוּ נַיְמָא דְּהַגַּנַּת הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם הוּא כְּפִשְׁטוֹ, מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּמוּעָטִים אֲנַחְנוּ בַּצִּינוּתֵינוּ, דִּין שֶׁלָּנוּ כְּאָדָם מִפְּרָסָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, מִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא הָרִאשׁוֹנָה בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת, דְּהָא בְּקִצִּיצַת אֲרָדִים לֹא מְהֲנֵי מֵת מִפְּרָסָם, וְכֵן הָרִיב״שׁ כּוֹן לְזֶה, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם לְהַדְיָא וּכְמוֹ שֶׁהֶעְתִּיק גַּם הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם, דְּכָל־שֶׁכֵּן כָּאן שֶׁהָרוֹאֶה יֹאמַר דְּהוֹלֵךְ לְצָרְכוֹ, וְסָתְמָא דְּקִצִּיצַת אֲרָדִים גַּם־כֵּן. וּמַה שֶׁכָּתַב הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם עוֹד דְּאֵין לְחֹשׁ שֶׁיִּפְגְּעוּ בָּהֶם יְהוּדִים דְּאֵין מְצוּיִין עוֹבְרֵי־דְרָכִים, גַּם־כֵּן קָשֶׁה מִסָּעִיף־קָטָן הַנַּ״ל. וְהִנֵּה אַחַר־כָּךְ הָעֱלָה שֶׁהַגָּאוֹן רַבִּי צַצְקִינָא אִיגֶּר בְּחִדּוּשָׁיו הִקְשָׁה גַּם־כֵּן מִסָּעִיף זֶה עַל דִּבְרֵי הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם שֶׁבְּסָעִיף־קָטָן ז וְתִרֵץ, כֵּיוָן דְּהַמֵּת מֻטָּל בְּבִנְיָן בַּשָּׂדֶה הַקָּלוּ טִפֵּי; וְלִפְלָא, שֶׁהֲרֵי סָעִיף זֶה, הַמְעַיֵּן בְּבֵית־יוֹסֵף יִרְאֶה שֶׁהוּא נוֹבֵעַ מִדִּבְרֵי הַתַּשְׁבֵּ״ץ שֶׁהִשִּׂיג עַל מַה שֶׁנִּפְסַק בִּתְשׁוּבַת הָרִיב״שׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה (עַיֵּן שָׁם בְּחֵלֶק א סִימָן כב), וּבִתְשׁוּבַת הָרִיב״שׁ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהֵמֵת סָרִיחוּ הָעַכּוּ״ם בְּמְעָרָה עִם מַלְבּוּשָׁיו, וּכְמוֹ שֶׁהֶעְתִּיקוּ בְּבֵית־יוֹסֵף, וַאֲפִלּוּ הָכֵי פָּסַק הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ לְהָקֵל. אֲבָל מַאֲשֶׁר עֵינָתִי בְּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּכָל הַמְקוֹמוֹת הִבְרִיב״שׁ וּבְהַשְּׁבֵּ״ץ (שֶׁגַּם בְּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה לֹא הֶעְתִּיק תֹּכֶן תְּשׁוּבָתוֹ) רָאִיתִי כִּי דִּינָא דְּסָעִיף־קָטָן ז דַּהֲלִיכָה חוּץ לַתְּחוּם דָּמֵי לְקִצִּיצַת אֲרָדִים הוּא נוֹבֵעַ מִתְּשׁוּבַת הָרִיב״שׁ סִימָן קסז, עַיֵּן שָׁם, וּדְבָרָיו בְּסָעִיף־קָטָן יז הוּא בְּסִבַּרַת תַּשְׁבֵּ״ץ הַחוֹלֵק בְּעֶבְדָּא דְּרִיב״שׁ, וְאַף שֶׁהַמַּגֵּן־אַבְרָהָם לֹא רָאָה הַתְּשׁוּבָה, נִזֵּן לַהּ בְּמִקְצָת. וְנִעְתִּיק מִשָּׁם תֹּכֶן הַדְּבָרִים: א) שֶׁאָנוּ מוּעָטִים בְּמְקוֹמוֹתֵינוּ וְדִינָנוּ כְּמֵת מִפְּרָסָם. ב) דְּלֹא אֲמָרוּ בְּסַרְהִסִיָּא אֶלָּא הֵיכִי דְּאִפְשָׁר בְּצִנְעָא, אוֹ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נכ) אַחֲרוֹנִים: (נג) אַחֲרוֹנִים: (מל) לְשׁוֹן הַתַּשְׁבֵּ״ץ: (נכ) בְּבֵאוּר הֲלָכָה בַּאֲרָנוּ דַּאֲפִלּוּ מַנָּח בְּבַיִת, אם הוּא תַּחַת יַד עַכּוּ״ם הוּא כְּמֻטָּל בַּשָּׂדֶה, וְאַף־עַל־פִּי כֵן אֵין לְהָקֵל בָּזֶה רַק לֵילֵךְ בְּרַגְלָיו וְלֹא לִרְכֹּב: (נו) וְאַף שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהוֹלְכִים לְשָׁם לֹא מִנְּכָר שֶׁהוֹלְכִים לְדַבֵּר־מִצְוָה לֵית לָן בָּהּ, וְכֵן הוּא בְּמִקּוֹר הַדְּבָרִים בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א, וְכֵן מִדְּקַדֵּק הַלְּשׁוֹן בְּרַמַּ״א שֶׁכָּתַב ׳לְהָבִיא׳ וְלֹא כָּתַב ׳לְהוֹלִיךְ׳, דְּמִשְׁמַע שֶׁהוֹלְכִים לְהָבִיאוֹ מִשָּׁם לְכָאן, וְכֵן פֵּרַשׁ בְּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה דִּבְרֵי הַהֶבֵּ״ה, עַיֵּן שָׁם. וּבְעֵלֶת־שַׁבָּת תֵּרֵץ דְּהָרְבּוּתָא הוּא, שֶׁאֲפִלּוּ יֵשׁ מְקוֹם לְקָבְרוֹ רַק לֹא בְּבֵית־הַקְּבָרוֹת, הוּא מוּתָּר, שֶׁהָרֵי גַּם בְּמִסְבַּר סָעִיף ד כָּתוּב ׳שֶׁאֵין בָּעִיר מְקוֹם קְבָרוֹת׳: (נז) רַמַ״א בְּיוֹרֶה־דֵעָה סִימָן רסג סָעִיף ה: (נח) אַחֲרוֹנִים: (נט) אַחֲרוֹנִים: (ס) מַגֵּן־אַבְרָהָם בְּשֵׁם רַשַּׁ״ל, וְכֵן הוּא בְּדַעַת רַדְבַּ״ז סִימָן תקיב חֵלֶק א וּמְנֻחָם עֲזַרְיָה סִימָן סז, וְכֵן הֵבִיא בְּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּשֵׁם מַהֲרַ״שׁ הַלֵּוִי: (סא) רַדְבַּ״ז וּמְנֻחָם עֲזַרְיָה וְאַלִּיָּה רַבָּה, וְגַם בְּיוֹם רִאשׁוֹן מֻתָּר עַל־יְדֵי עַכּוּ״ם: (סב) אַלִּיָּה רַבָּה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקכוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לט]

מִפְּנֵי הָאֻמּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶן שֶׁמְּחַלְּלִין יוֹם־טוֹב[40].

40) מקור טעם זה הוא בדברי הגמרא (ביצה ו, א), וביאר רש"י שם, שחששו שכשיראו הנכרים שישראל מחללים יום טוב עבור המת, יכופו אותם לעשות גם מלאכות אחרות ביום טוב.

ולגבי עשיית ארון למת בחול המועד, כתב לקמן (סי' תקמו ס"ק כ) שאם אי אפשר לעשותו בצינעא בלא שיהיה מפורסם הדבר אצל הנכרים, דעת המג"א שאסור לעשותו [מהטעם שכתב המשנ"ב כאן 'שלא יאמרו שמחללין קדושת המועד', כמבואר בערוך השלחן שם], ודעת הא"ר שמותר.

[משנ"ב ס"ק מ]

וְהוּא הַדִּין דְּמֻתָּרִין הַקּוֹבְרִין לַיְלָךְ בְּסִפִּינָה[41].

41) ולענין נסיעת אנשי החברא קדישא ביום טוב שני במכונית, כתב הגשר החיים (ח"א פי"ז אות ב ס"ק ד) שאם אינם יכולים ללכת ברגליהם, לא יסעו במכונית עם נהג נכרי אלא מספר האנשים הדרושים לקבורה [ארבעה או ששה], ואם אין נהג נכרי, יסעו עם נהג ישראל. והוסיף, שאין היתר לכך שיסעו עשרה מאנשי החברא קדישא כדי שיוכלו לומר קדיש, ביון שאסור לחלל יום טוב שני עבור אמירת קדיש. וראה לעיל (ס"ק לז) מה שכתבנו לענין נסיעה במכונית ביום טוב ראשון.

[משנ"ב ס"ק מג]

לַהֲבִיאוֹ מִשָּׁם לְעִירָם לְקָבְרוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּקִבְרוֹת יִשְׂרָאֵל[42].

42) ומת מצוה הנמצא מחוץ לתחום, כתב השו"ע (יו"ד סי' שסר ס"ג) שאף ביום חול אין להביאו לבית הקברות, ויש לקוברו במקום שנמצא, ובלבד שלא יקברוהו במקום שעוברים רבים ויש חשש שיאהילו עליו ויטמאו, אכן, כתב הש"ך שם (ס"ק י) בשם המהרש"ל, שהטעם שאין מקפידים על כך בזמנינו הוא מפני שבחוץ לארץ אין אנו רשאים לקבור בכל מקום, ואף אם לא תהיה מניעה מלקוברו במקום שנמצא, יש לחוש שמא יפתחו הנכרים את הקבר ויבזו את המת, ולכך מוליכים אותו לבית הקברות.

ואף בארץ ישראל בזמנינו, שאין חשש שיבזו נכרים את המת, כתב החזו"א (יו"ד סי' רט ס"ק יג) שראוי להקפיד שלא לקבור מת מצוה במקום הימצאו, מפני שאין לנו בית דין שיפקחו וידאגו שיהיה ציון והיכר למקום קבורת המת, ולפיכך יש לקוברו בבית קברות ידוע, ובכך מגינים על טהרת ארץ ישראל, ומצילים את הכהנים מטומאה.

[משנ"ב ס"ק מה]

אִם נִגְזְרוּ שְׁעָרוֹ[43].

43) ואף ולד שנולד בחודש השמיני לעיבורו שנחשב באינו בר קיימא, כתב לעיל (סי' שלא ס"ק ח) שאם נגמרו שערו וציפורניו, תולים אנו שבן שבעה חודשים הוא ושהה בבטן אמו, ובן קיימא הוא.

[משנ"ב ס"ק מז]

דְּכֵיוָן דְּמֵת אִתְּרַע רֻבָּא, דְּהָא רֹב בְּנֵי־קַיְמָא אֵינָם מֵתִים בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים וּמִפְּתָמָא נָפֵל הָיָה[44].

44) ואם יודעים שהיה במעי אמו תשעה חודשים שלמים, מבואר בשו"ע (יו"ד סי' שעד ס"ח) שנחשב כודאי בן קיימא, ואינו נחשב כנפל אפילו אם מת ביום לידתו. וכן כתב בשו"ת נודע ביהודה (או"ח מהדו"ק סי' טז) לענין קבורה ביום טוב, והוסיף, שבאופן זה אף חותכים את ערלתו ביום טוב לפני הקבורה, במבואר להלן (ס"ק מט) לענין ולד שמת לאחר שלושים יום.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקכוּ

קמח

בְּקָנֶה, אָסוּר אֲפִלּוּ בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת: הגה (מט) *וְאָסוּר לְקָבְרוֹ בְּיוֹם־טוֹב, אֶלָּא מַנִּיחוֹ עַד לְמָחָר (כ"י): **יא** (נ) יאֵין קוֹרְעִין עַל הַמֵּת אֲפִלּוּ בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי, אֲפִלּוּ קְרוֹבָיו: **יב** [*] (נא) שֶׁכְּשֶׁמֵּת בְּלֵיל יוֹם־טוֹב שֵׁנִי, מַשְׁכִּימִין וְקוֹבְרִין אוֹתוֹ קֹדֶם תְּפִלָּה; כְּשֶׁמֵּת בַּיּוֹם, קוֹבְרִין אוֹתוֹ (נב) אַחַר הָאֲכִילָה:

הגה וְדִין צַדּוּק הַדִּין בְּיוֹם־טוֹב, עַיֵּן בְּיוֹרֶה־דֵעָה סִימָן תא סָעִיף ו*):

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ר וּמִבַּ"ח בְּפֶרֶק ו מֵהִלְכוֹת יוֹם־טוֹב וּשְׁאָר פּוֹסְקִים שֶׁ כָּל־בּוֹ בְּסִימָן קיד *) (דִּין אֲבֵלוּת אִם מֵת קוֹדֵם הָרֶגֶל אוֹ בְּתוֹךְ הָרֶגֶל, בְּסִימָן תקמו ותקכוּ)

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[*] כְּשֶׁמֵּת בְּלֵיל יו"ט כו'. עַיֵּן בְּמג"א ס"ק כא מ"ש בָּזֶה בְּשֵׁם יש"ש וּמ"ש עָלָיו דְּשֵׁ"ת הַכִּיא רַאֲיָה מֵהַתו"ט בְּשִׁטַּת פֶּרֶק הַמַּצְנִיעַ דְּעוּבַר בל"ת, וְשוּב דָּחָה זֶה, ע"ש: סמג"א, וּבבה"ט נִשְׁמַט זֶה. וְע"ש בְּשֵׁם הַמִּדְרָשׁ שֶׁאֵין לָאֱכֹל סְעוּדַת קָבֵע קֹדֶם שֶׁנִּקְבַּר הַמֵּת, וְכָתַב בְּמוּד וּקְצִיעָה: זֶהוּ לְכָל אָדָם וְלֹא לַאֲבֵלִים בִּלְבַד, וְנִרְאֶה דַּוְקָא הֵיכָא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(סג) אֶלָּא אַנְפָּלִים דְּסָעִיף ט קָאֵי, שֶׁמַּחֲזִקִינִן לְהוּ לְעִנְיַן קְבוּרָה בְּחֶזְקַת בְּנֵי־קַיְמָא וּמִטַּפְּלִין בִּקְבוּרָתָם בְּיוֹם־טוֹב, וַאֲפִלּוּ הָכֵי לָקְיֵם הַמִּנְהָג לְמוּלָן אֵין לְהַתִּיר, (סד) שֶׁאֵין זֶה מִצְּרָכֵי קְבוּרָה: **(מט) וְאָסוּר לְקָבְרוֹ.** לְפִי מַה שֶׁבֵּאַרְנוּ דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר אֵין דִּבְרֵי הָרַמְ"א מְדֻקְדָּקִין כָּל־כָּךְ, שֶׁהֲרֵי אַהֲא דְּסָעִיף ט לֹא פָּלִיג רַמְ"א; אִם לֹא מִשּׁוּם דְּהַמְחַבֵּר סָתַם וְקָאֲמַר 'נְפָלִים' וְשֶׁלֹּא לִטְעוֹת דְּדַיְקָא הָעֲרֵלָה אֵין מִסִּירִין, קָא מַשְׁמַע לָן דְּמִי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת נֵפֶל גַּם לְקָבְרוֹ אָסוּר. וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר, דְּגַם בְּסָפֵק נֵפֶל, כְּהַהִיא דְּסָעִיף ט, הַיְינוּ רַמְ"א (סה) שֶׁמּוּטָב לְהַנִּיחַ קְבוּרָתוֹ עַד אַחַר יוֹם־טוֹב כְּדֵי שֶׁיְּסִיר עָרְלָתוֹ לִפְנֵי הַקְּבוּרָה, וְלֹא קוֹבְרִין סְפֵק נֵפֶל אֶלָּא בְּמֵת לְאַחַר שֶׁמָּלוּ אוֹתוֹ אוֹ בְּנֵפֶל נְקֵבָה. (סו) וְכֵן כָּתְבוּ אֵינָהּ אַחֲרוֹנִים. מִיהוּ, בְּהֵינוֹק שֶׁלֹּא מָלוּ אוֹתוֹ מֵחֲמַת חֹלִי וּכְהַאי גַּוְנָא וּמֵת לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, בְּוַדַּאי קוֹבְרִין אוֹתוֹ בְּיוֹם־טוֹב (סז) וּמִסִּירִין אוֹ גַּם עָרְלָתוֹ[45]. וְדַע, דְּיֵשׁ מִן אַחֲרוֹנִים שֶׁחוֹלְקִין אֵעִקַּר דִּינֵי דְּנֵפָלִים, **(סח) וּלְדִידְהוּ קְבוּרַת נְפָלִים נָמֵי מִצְוָה[46].** וְאִם־כֵּן אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ עַל־כָּל־פָּנִים לְהַתִּיר (סט) בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי עַל־יְדֵי עַכּוּ"ם. וְעַיֵּן בְּחָכְמַת־אָדָם כְּלָל קע סָעִיף ז[47]: **יא (נ) אֵין קוֹרְעִין וְכוּ'.** דְּאֵין זֶה מִצְּרָכֵי הַמֵּת[50]. וּמִיהוּ, לָעֲרֶב (ע) צְרִיכִין לִקְרֹעַ: **יב (נא) כְּשֶׁמֵּת בְּלֵיל יוֹם־טוֹב וְכוּ'.** וּבְיוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן, שֶׁהוּא עַל־יְדֵי עֲמָמִין, אֲפִלּוּ מֵת בַּלַּיְלָה, קוֹבְרִין אַחַר הָאֲכִילָה אוֹ אַחַר הַתְּפִלָּה. **(עא)** וְכָל זֶה לַמְחַבֵּר דְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי הוּא עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל, אָמְנָם לְדִידָן דְּנוֹהֲגִין אֲפִלּוּ בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי עַל־יְדֵי עֲמָמִין, אִם־כֵּן יוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי שָׁוֶה: **(נב) אַחַר הָאֲכִילָה.** וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ, (עב) דְּמוּטָב

בֵּאוּר הֲלָכָה

לְהַשְׁהוֹתוֹ יוֹם אֶחָד, שֶׁאֵינוֹ מִתְנַגֵּל כָּל־כָּךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא זֶה, אֲבָל עִנְיָן כָּזֶה אֲפִלּוּ בְּפָרְהֶסְיָא יֵשׁ לְהַתִּיר, וְדוֹמֶה לְהָא דְּרַב יוֹסֵף בְּכִשּׁוּפֵי דַּהֲוֵי לֵהּ דְּאָמַר 'צְנָעָא דַּהֲנֵי יַמְּבָא הוּא', וּכְמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ רַשְׁ"י שָׁם בֵּינְתַיִם דְּאִי אִפְשָׁר, וְאַף בִּבְאָן כֵּן, דְּהַשָּׁעָה דוֹחֶקֶת וְאִי אִפְשָׁר לְהַמְתִּין יוֹתֵר, מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ סִרְחוֹן אוֹ אֲכִילַת כְּלָבִים אוֹ שְׂרָפָה, לֹא נָחֹשׁ לְפִרְסוּם וְזִכְמַדְּפָה כִּי מִקּוֹר דִּבְרֵי הַרְ"א יְרוּשַׁלְמִי שֶׁמַּתִּיר אֲפִלּוּ בְּקָצִיצַת אֲרָזִים הֵיכִי דְּאִי אִפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר, שֶׁהֵבִיא בְּמַגֵּן־אַבְרָהָם סִיָּמָן תקמז סוֹף סָעִיף־קָטָן ז (וְצָרִיךְ לוֹמַר שָׁם 'הַרְ"א יְרוּשַׁלְמִי', וְהוּא אֵינָהּ פּוֹסֵק, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם), הוּא מִן הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ]. ג) שֶׁאֵין כָּאן פִּרְסוּם, שֶׁהֲרֵי חוּץ לְתָחוּם יוֹצְאִים [וְעִנְיָן מוּעָד־קָטָן י"ב לְעִנְיָן קִבּוּל חוּץ לְתָחוּם] וְאֵין שָׁם אֶלָּא הַקּוֹבְרִים, וְהַיְצִיאָה מְעִיר חוּץ לְתָחוּם לֹא מִקְרֵי פִּרְהֶסְיָא, שֶׁהֲרֵי מֻתָּר לָצֵאת חוּץ לְתָחוּם עַל־יְדֵי פִּרְנָנִין. ד) אֵין לָחֹשׁ לְפִרְסוּם אֶלָּא בַּעֲשִׂיַּת אָרוֹן וַעֲשִׂיַּת קֶבֶר שֶׁהֵם מְלָאכוֹת שֶׁל תּוֹרָה. גַּם פָּתַב: בֵּינְתַיִם דְּלֹא מְצִינוּ בָּזֶה לְאִסּוּר, מְנָא לָן לְהַחְמִיר בְּסִבָּרָתְהוּ בְּאִסּוּר שֶׁל דִּבְרֵיהֶם, וְכָל־שֶׁכֵּן בָּזֶה שֶׁנּוֹגֵעַ לְכָבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וּבִפְרָט בָּזֶה שֶׁאֵין שָׁם מִי שֶׁיִּטָּפֵל בּוֹ, הֲרֵי הוּא מִצְוָה מִצְוָה שֶׁאֲפִלּוּ כֹּהֵן גָּדוֹל מְטַמֵּא לוֹ, וּבְחֹל בְּוַדַּאי מְטַמֵּא עָלֵינוּ לְקָבְרוֹ, וְאִם־כֵּן הוּא הַדִּין בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי שֶׁהוּא כְּחֹל, וְאַדְרַבָּה, מֵת כָּזֶה חָמוּר מֵאֵם הַיָּם בְּעִיר. גַּם הַצַּעֲנָה שֶׁבְּלָאו הָכֵי לֹא יַסְפִּיק הַזְּמַן לְקָבְרוֹ אֲנֻנָּה טַעֲנָה, דְּכָל שֶׁמַּעֲשֵׂה יוֹם־טוֹב מְכַהֵר קְבוּרָתוֹ לֹא אִכְפַּת לָן, שֶׁהֲרֵי כָּל זְמַן שֶׁהוּא מִשְׁתַּהֶא הוּא מַרְבֶּה לְהִתְנַוֵּל, וְכָל־שֶׁכֵּן אִם יֵשׁ לְחֹשׁ לַאֲכִילַת כְּלָבִים וְלִשְׂרֵפָה, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַתַּשְׁבַּ"ץ, עַיֵּן שָׁם שֶׁהַאֲרִיךְ. וּבִכְלַל דְּבָרָיו נִכְלְלוּ דִּבְרֵי מַגֵּן־אַבְרָהָם בְּסָעִיף־קָטָן יז וּבְסִימָן תקמז סָעִיף־קָטָן י וְסָעִיף־קָטָן ז. אֶלָּא מַה שֶׁמְּסַיֵּם הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם דְּיֵשׁ לְהָקֵל בְּמֻטָּל עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה אֲבָל בְּמֻנָּח בְּבַיִת לֹא. אֵינוֹ מְדֻקְדָּק, שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה מִשְּׁמַע לְכַאוֹרָה שֶׁחָשַׁב דְּצַעֲבָדָא דְּרִיב"שׁ הָיָה בְּמֻטָּל עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה וּלְהָבִי הָשְׁשׁוּ הַמַּתִּירִים לַאֲכִילַת כְּלָבִים, וּכְאֶמֶת בְּתְשׁוּבַת רִיב"שׁ מִבֹּאר לְהֶדְיָא שֶׁהָעוּבְדֵי־כּוֹכָבִים הִנִּיחוּהוּ בְּמְעָרָה עִם מַלְבּוּשָׁיו וְסָגְרוּ פִּי הַמְּעָרָה, עַיֵּן שָׁם, אֶלָּא שֶׁכֵּיוָן שֶׁסּוֹפוֹ הוּא בְּיָדָם חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא מִפְּנֵי כֹּבֶד הַסְּרָחוֹן יִשְׂרְפוּהוּ אוֹ יַנִּיחוּהוּ לַאֲכִילַת כְּלָבִים, וְאַף בִּכְגוֹן זֶה הֶעָתִיק הַמְחַבֵּר בְּדַעַת הַתַּשְׁבַּ"ץ לְהַתִּר, וְאִי יֵשׁ כַּמָּה סְנִיפִים אוֹסֵר, וּמִכָּל־שֶׁכֵּן בְּמֵת שֶׁמֻּנָּח בְּבֵית יִשְׂרָאֵל רַק שֶׁאִי אִפְשָׁר לְקָבְרוֹ שָׁם, בְּוַדַּאי אֵין נָכוֹן לֵילֵךְ לְשָׁם חוּץ לְתָחוּם לַהֲבִיאוֹ, דְּהָא מְרַפֶּה הַלִּיכָה חוּץ לְתָחוּם לְקָצִיצַת אֲרָזִים, וּלְשִׁיטַת הַתַּשְׁבַּ"ץ, אֲפִלּוּ בְּמֵת שֶׁמֻּנָּח בְּבֵיתוֹ חוּץ לְתָחוּם, אִם מֻנָּח בְּמָקוֹם קָרוֹב שֶׁאֶפְשָׁר יִהְיֶה לְהַגִּיעַ שָׁם לְקָבְרוֹ אַחַר־כָּךְ בְּיוֹם־טוֹב יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַתִּיר. דְּלֹא דָּמֵי לְקָצִיצַת אֲרָזִים דְּהוּא מְלֶאכָה גְּמוּרָה. וְגַם הַלִּיכָה חוּץ לְתָחוּם לֹא מִקְרֵי פִּרְסוּם וְכַנ"ל. וּלְפִי זֶה הוּא הַדִּין בְּמֵת שֶׁמֻּנָּח כָּאן וְצָרִיךְ לֵילֵךְ חוּץ לְתָחוּם לְהַבִיא מִשָּׁם תִּכְרִיכִין וְאָרוֹן וּכְהַאי גַּוְנָא. נִמְצָא מֻתָּר. וְהִנֵּה הַמְחַבֵּר נִרְאֶה שֶׁהֶחֱזִיק בְּדַעַת הַתַּשְׁבַּ"ץ. וְגַם הַרַּמְ"א שֶׁהִעְתִּיק תְּשׁוּבַת הַרַשְׁבָּ"א בְּהַגָּ"ה, וְשֶׁשָּׁם הָיָה הַמֵּת מֻנָּח רָחוֹק מִן הָעִיר וְהָלְכוּ לְהַבִיאוֹ. מִשְּׁמַע גַּם־כֵּן דְּלִדִידֵהּ מֻתָּר לֵילֵךְ חוּץ לְתָחוּם וּלְהָבִיא מִשָּׁם מֵת: וּמֵהַרַשְׁבָּ"א גּוּפָא אֵין רְאָיָה, שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהַתִּיר לֵילֵךְ מִשּׁוּם שֶׁמָּא יִמְצָא אֶת הֶחָרוּג מְסֻרְפָּר עֲדַיִן וְיַצִּילוּ. עַיֵּן שָׁם בְּהַשּׁוּבָה. אָכֵן הָרַמְ"א שֶׁלֹּא הֶעְתִּיק תֹּכֶן הַתְּשׁוּבָה. מִשְּׁמַע דְּבָכָל מֵת מֻתָּר לֵילֵךְ וְלַהֲבִיאוֹ [אִם לֹא דְּהָרַמְ"א עַל דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר קָאֵי, וְשָׁם הָלֹא הָיָה מֻנָּח בִּידֵי עַכּוּ"ם]. וּמְצָאתִי בְּכֶסֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁעָמַד עַל זֶה וְכָתַב שֶׁהַמְחַבֵּר וְהָרַמְ"א הוֹלְכִים בְּשִׁיטַת הַתַּשְׁבַּ"ץ, וְהֵבִיא פַּם תְּשׁוּבַת מַהַר"י טִיטַאצַק שֶׁהִתִּיר בְּכְגוֹן זֶה גַּם לִרְכֹּב עַל סוּסִים, וְהִשִּׁיב שָׁם עָלָיו דְּלִרְכֹּב עַל סוּסִים בְּוַדַּאי אָסוּר [אָכֵן הֵיכָא דְּיֵשׁ חֵשֶׁשׁ שֶׁל אֲכִילַת כְּלָבִים, כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁמֻּתָּר אֲפִלּוּ לַעֲשׂוֹת מְלֶאכָה בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי כְּדֵי לֵילֵךְ בְּרַגְלֵיהוּ לְהַצִּילוֹ], וְגַם לֵילֵךְ בְּרַגְלֵיהוּ מְסֻלָּפָל שָׁם הַרְבֵּה אִם מֻתָּר וּמְסַיֵּם לְאִסּוּר, וּכְפִי הַנִּרְאֶה הַמַּגֵּן־אַבְרָהָם חָשַׁשׁ לִדְבָרָיו. וּלְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי, בִּמְקוֹם שֶׁהַמֵּת הִשְׁתַּהֶא כְּבָר יֵשׁ לְהָקֵל לֵילֵךְ חוּץ לַתְּחוּם וְלַהֲבִיאוֹ, וְהוּא הַדִּין בְּמֵת שֶׁמֻּנָּח כָּאן וְהִשְׁתַּהֶא, לֵילֵךְ חוּץ לַתְּחוּם וּלְהָבִיא תַּכְרִיכִין וְכַדּוֹמֶה מִצַּרְכֵי הַקְּבוּרָה לְקָבְרוֹ בּוֹ־בַיּוֹם, יֵשׁ לְהַתִּיר וְכִסֶּבֶרֶת הַתַּשְׁבַּ"ץ, וּמַה גַּם שֶׁהַמְחַבֵּר וְרַמְ"א נוֹטִים לְשִׁיטָה זוֹ. וְדַע, דְּכָל זֶה שֶׁכָּתַבְנוּ הוּא בְּיוֹם־טוֹב שֵׁנִי אֲבָל לֹא בְּיוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן, דְּאֵין מֵת־מִצְוָה דּוֹחֶה שַׁבָּת וְיוֹם־טוֹב, אָכֵן עַל־יְדֵי עַכּוּ"ם יֵשׁ לְהַתִּיר [אַ"ר]:

* וְאָסוּר לְקָבְרוֹ בְּיוֹם־טוֹב. עַיֵּן בַּמְּאִירֵי בִּיצָה דַּף ו שֶׁהֵבִיא גַּם־כֵּן דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּאֵין מְקַבְּרִין נֵפֶל וְדַאי וְסָפֵק שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּאֶבֶן,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סג) כֵּן מוּכָח מֵאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁזֶּהוּ רַבָּה שֶׁנִּתַּן הַמְחַבֵּר: (סד) בַּהַגָּ"ה מִיְּמוֹתֵי הַלָּשׁוֹן כֵּן: וּמַה שֶׁנּוֹהֲגִין וְכוּ', וּמַה שֶׁנָּהֲגוּ לְהָסִיר בְּחֹל הוּא מִשּׁוּם תַּקָּנוֹת הַפּוֹשְׁעִים; וְהַדְּבָרִים מְרֻמָּזִים, שֶׁהֲרֵי אַפָּא בְּוַדַּאי אֵינוֹ מִנְהָג שֶׁל תּוֹרָה וְאֲפִלּוּ הָכֵי מִנְהָגָם לְמַעֲשֶׂה, וְכָל־שֶׁכֵּן מִנְהָג זֶה שֶׁהוּא מִנְהָג חָשׁוּב, כַּמְבֹאָר בְּיוֹרֶה־דֵעָה שֶׁהוּא כְּדֵי שֶׁיִּרְחֲמוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם וּיִקְיַמְהוּ לְתִחְיַת הַמֵּתִים[48], מִכָּל־שֶׁכֵּן שֶׁהוּא כִּשְׁאָר צָרְכֵי קְבוּרָה שֶׁהוּא לְכְבוֹדוֹ, שֶׁטְּאוּסָה הִיא הָעֲרֵלָה, כַּמְבֹאָר בְּנִדָּרִים ס"ג, וְגַם לְתוֹעַלְתּוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן: (סה) מַגֵּן־אַבְרָהָם בְּשֵׁם הַדַּרְכֵי מֹשֶׁה: (סו) הַגְּרַ"ז: (סז) אַחֲרוֹנִים. הַבֶּאֱמֶת הוּא כְּהַנְּתָּן בְּשֵׂר בְּעַלְמָא[49], אֶלָּא שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה חֹל, וּמִכֹּחַ מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ: (סח) מַגֵּן־אַבְרָהָם וּמוֹר וּקְצִיעָה: (סט) מוֹר וּקְצִיעָה וְתִפְאֶרֶת־צְבִי. וּבְבֵית־מְאִיר כָּתַב, דְּאַף שֶׁמִּצְוָה לְקָבֹר נֵפֶל, אֵינוֹ מִשּׁוּם כְּבוֹד חַיִּים וּמֵתִים דִּלְדִחֵי יוֹם־טוֹב, אֶלָּא הוּא דִּלְמָא יְהָא מִשֶּׁלְּךָ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וּכְעַיִן זֶה כָּתַב בַּהֲלָכָה בְּרוּרָה: (ע) פּוֹסְקִים: (עא) מִשְּׁאַת־בִּנְיָמִין וְאֵלִיָּה רַבָּה. וְטַעְמוֹ שֶׁל דָּבָר כָּתַב בַּלְּבוּשׁ, שֶׁלֹּא לְהַמְשִׁיךְ הָאֲנִינוּת הַרְבֵּה. וּמִיהוּ, בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא עַל־יְדֵי עַכּוּ"ם וְאֵינָם זְרִיזִים, בְּוַדַּאי מֻשָּׁךְ לְתוֹךְ הַתְּפִלָּה, וְעַל־כֵּן טוֹב יוֹתֵר לְאַחַר הַתְּפִלָּה, כֵּן כָּתַב בְּבֵית־מְאִיר לְהַטְעִים הַדְּבָרִים. וּבְמַגֵּן־אַבְרָהָם תִּרֵץ בְּעִנְיָן אַחֵר דִּבְרֵי הַמִּשְׁאַת־בִּנְיָמִין וְתָמַהּ עָלָיו. עַיֵּן שָׁם: (עב) רַשְׁ"ל וּמַגֵּן־אַבְרָהָם וּרְשַׁ"א. וְאֲפִלּוּ בְּמֵת בְּלֵילָה נַמִּי. מִשּׁוּם שֶׁאִי אִפְשָׁר לְהַקְדִּים כָּל־כָּךְ וּבְוַדַּאי יִמְשֹׁךְ לְתוֹךְ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה [רַשְׁ"ל], וּבְפָרָט כְּהַיּוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה גַּם בְּיוֹם שֵׁנִי עַל־יְדֵי עַכּוּ"ם, בְּוַדַּאי אֵינָם זְרִיזִין:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com